

การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ
ในจังหวัดพะเยา

Strengthening the Network for Waste Management by Integrated
Buddhist Communities in Phayao Province

พระเมธีวชิรคุณ

Phra Methee Wachirakhun

พระครูพิศาลสรกิจ

Phrakhruphisansorakit

พระมหาศิวก ร ญาณวชิโร

Phramahasiwagorn panyavachiro

พระมหากิตติพงษ์ กิตติญาโณ

PhramahaKittipong Paotajai

ร.ต.ต.ดร.สมยศ ปัญญามาก

Pol.Sub.Lt. Dr.Somyot Panyamak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus

E-mail : somyot.pan@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 16 ตุลาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 พฤศจิกายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 14 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 35 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ ใช้พื้นที่จังหวัดพะเยาเป็นพื้นที่ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และการนำเสนอภาพกิจกรรม

ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธ บูรณาการ เป็นการผลักดันและสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในระดับชุมชนด้วยหลัก 4 ประการ คือ 1) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน หรือองค์กรในพื้นที่ เป็นการสร้างความร่วมมือกันโดยได้มีการดำเนินการติดต่อหน่วยงานท้องถิ่น 2) การบริหารจัดการขยะในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุน หรือได้รับงบประมาณ 3) การบริหารจัดการในการลงทุน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ 4) การส่งเสริม และอุปสรรคในการดำเนินงานในการจัดการขยะโดยชุมชน โดยที่การส่งเสริม ได้แก่ การเข้าใจและการกำหนดเป้าหมาย การสร้างความตระหนักรู้ และ

การเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วม ส่วนทางด้านอุปสรรค ได้แก่ ข้อจำกัดทางทรัพยากร และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน

คำสำคัญ : การเสริมสร้างเครือข่าย; การจัดการขยะ; ชิงพุทธบูรณาการ

ADSTRACT

The objectives of the research were to strengthen the network for waste management by the integrated Buddhist communities in Phayao Province. It was qualitative research. The tools were interview formats with 5 groups of 35 key informants by using reference sampling people and experts. Phayao Province was used as the research area. The data were analyzed with description and the images of activities were presented. .

The findings of the research were as follows: Strengthening the waste management network by integrated Buddhist communities pushed and supported activities related to waste management at the community level with 4 principles:

1) Coordinating with agencies or organizations in the area created cooperation by contacting local agencies. 2) Waste management in the community was supported or received a budget. 3) Investment management or various materials and equipment were received from other agencies or organizations. 4) Promotion and obstacles in community waste management set goals, raising awareness and opening opportunities for participation. As for the obstacles, they included resource limitations and changed in public behavior.

Keywords: Strengthening the network; Waste Management; Buddhist Integration,

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังส่งผลกระทบต่อทุกชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อมมิได้ให้โทษเฉพาะทางน้ำและอากาศเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ ด้วย ในประเทศเอธิโอเปีย แอฟริกา ที่กำลังเผชิญหน้ากับความอดอยากและความแห้งแล้ง สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม (จุฑาภรณ์ ตาแก้ว, 2561 : 55) จะเห็นได้ว่าการกำจัดขยะส่วนใหญ่ยังเป็นการกำจัดขยะที่กองบนพื้น ซึ่งเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรมและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการสร้างมลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางน้ำ จึงทำให้คุณภาพชีวิตของมนุษย์ไม่มีความปลอดภัยมั่นคง ซึ่งยังมีขยะเพียงส่วนน้อยที่ถูกนำไปกำจัดโดยวิธีการหมักทำปุ๋ยและวิธีการเผาในเตาเผา ปัจจุบันพบว่ายังไม่มีกรวางแผนในการจัดการอย่างละเอียดรัดกุม (กรมควบคุมมลพิษ, 2561 : 14) ทั้งนี้นโยบายและยุทธศาสตร์ภาครัฐที่เน้นให้เกิดการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและเกิดความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) กล่าวคือ การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (จำลอง โพธิ์บุญ, 2556 : 72)

ปัญหาขยะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกพื้นที่ ที่มีมนุษย์อาศัยอยู่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนประชากรบวกกับการขาดจิตสำนึกการรับผิดชอบต่อสังคมของมนุษย์ ยิ่งทำให้ปัญหาขยะเกิดขึ้นมากในปัจจุบันซึ่งพื้นที่ที่มีขยะเป็นจำนวนมากก็จะส่งผลเสียต่าง ๆ ต่อมนุษย์ และสถานที่เหล่านั้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ขยะเป็นแหล่งอาหาร และแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นก่อให้เกิดความรำคาญต่อผู้ที่อยู่อาศัยในสถานที่นั้น และภาพลักษณ์ของสถานที่ดูสกปรก ขาดความสวยงาม เป็นที่รังเกียจแก่ผู้พบเห็น และผู้ที่อาศัยบริเวณใกล้เคียง โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของมนุษย์ (กนกรัตน์ นาวิการ พรทิพย์ หนักแน่น สุวิทย์ จิตรภักดี และอนันต์ ปัญญาศิริ, 2561; 45-61) “ขยะ” จึงเป็นปัญหาสำคัญของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประชากรจำนวนมากซึ่งนับวันจะมีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสังคม และระบบนิเวศ โดยเฉพาะในปัจจุบัน มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด ประกอบกับค่านิยมการบริโภคส่งผลให้มีการผลิตสินค้า และบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อดึงดูดและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น โดยบรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน ใช้วัสดุที่สลายตัวตามธรรมชาติช้า และยากแก่การกำจัด (อมรสิทธิ์ เทียนขุบ, 2560 : 391-403)

ปัจจุบันไม่มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องซึ่งขยะมูลฝอยที่ออกจากชุมชนจะมีขยะมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาลชุมชนด้วย และปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งการเผาเป็นวิธีหนึ่งที่กำลังจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และขยะมูลฝอยติดเชื้อได้อย่างถูกวิธีในการ จัดการขยะมูลฝอยด้วยการเผาในชุมชนขนาดเล็ก แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และในการบริหารงานที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัวมุ่งผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการลงมือแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง จึงมีมติของการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ที่จะช่วยสร้างหลักประกันว่า การลงมือแก้ไขปัญหาผ่านเครือข่ายความร่วมมือจะนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ (วิระศักดิ์ เครือเทพ, 2550 : 14) การขับเคลื่อนโครงการคัดแยกขยะอินทรีย์ในขยะเปียกครัวเรือน บริเวณที่ทำการ สำนักงานของส่วนราชการ และในครัวเรือนของข้าราชการ พนักงานและบุคลากรในสังกัด ส่วนราชการต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคัดแยกขยะอินทรีย์ หรือขยะเปียกครัวเรือนออกจากขยะทั่วไปตั้งแต่ต้นทางสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น หมักทำปุ๋ย เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น โดยเฉพาะขยะอินทรีย์ และขยะเปียกเกิดขึ้นจำนวนมากในแต่ละวัน จำเป็นที่จะต้องมีการคัดแยกออกจากขยะทั่วไป เพื่อลดปริมาณขยะเข้าสู่ระบบกำจัดที่ปลายทางให้เหลือน้อยลง (พระมหาจรรยา สุทธิธนาโณ, 2536 : 1)

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในจังหวัดพะเยาหรือทุกพื้นที่ จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพหุบูรณาการในจังหวัดพะเยา เพื่อเพิ่มการควบคุมและบริหารจัดการขยะให้เป็นอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ความสำคัญที่ต้องมีการร่วมมือระหว่างทุกในการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพหุบูรณาการในจังหวัดพะเยาส่วนสำคัญ เช่น รัฐบาล ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักที่แน่นอนในปัญหานี้ รวมถึงการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อในการจัดการขยะให้กับทุกคนในสังคม ในที่สุดหวังว่าจะลดปัญหาขยะมูลฝอยและส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของทุกคนในพื้นที่นั้น ณ เวลาปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพหุบูรณาการในจังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นการวิจัยที่เน้นการหารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และอารมณ์ของบุคคลที่ถูกศึกษาเพื่อที่จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (แววดาว พรหมเสน, 2557: 99-112) ในเรื่องของการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 35 คน ประกอบด้วย

1) ผู้บริหาร หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน จำนวน 8 คน

2) ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และกำนันในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน จำนวน 8 คน

3) ประชาชนซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละชุมชนในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน จำนวน 9 คน

4) ตัวแทนเครือข่ายในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน จำนวน 6 คน

5) นักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในชุมชน จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) อันเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว โดยเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้ข้อคำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยเทคนิคของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น เป็นเทคนิค และกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นผู้ที่มีความรู้ และความชำนาญ หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ โดยกระบวนการวิจัยในลักษณะเช่นว่านี้ จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ และความชำนาญ หรือมีความเชี่ยวชาญสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลายในทุกแง่มุม โดยผู้วิจัย หรือผู้สัมภาษณ์สามารถที่จะดำเนินการ สัมภาษณ์ และสามารถที่จะสอบถาม ติดตาม และซักไซ้ไล่เรียงข้อมูลข้อเท็จจริง หรือรายละเอียดปลีกย่อยที่สำคัญ และมีความน่าสนใจในแต่ละประเด็นของคำตอบจากผู้ตอบคำถามในการวิจัย หรือผู้ให้สัมภาษณ์อันทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่างๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ ที่มีทั้งมิติของความลึก และมิติของความกว้างในเรื่องที่ดำเนินกระบวนการวิจัยนี้

การสัมภาษณ์ (interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ลักษณะนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เคร่งครัดในการตั้งคำถาม แต่ผู้วิจัยมีการตั้งคำถามหลักเอาไว้ ในการสัมภาษณ์ไม่เรียงคำถาม หรือในบางครั้งก็ถามนอกเหนือจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ แต่ก็จะไม่เกินขอบเขตความต้องการในการ

วิจัย โดยแบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรม และการลงพื้นที่กรณีศึกษาในครั้งแรก แล้วนำมาประมวลเพื่อตั้งเป็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจะมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การบันทึกเสียง การบันทึกเสียงสัมภาษณ์ หรือเสียงสนทนา ผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกเสียง เพื่อเป็นการช่วยความจำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หรือการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้คณะผู้วิจัยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ

การบันทึกภาพ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการถ่ายภาพ เพื่อนำมาสะท้อน/เตือนความจำ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถระลึกถึงบริบท/บรรยากาศที่เกิดขึ้นโดยการสังเกต และระหว่างการสัมภาษณ์ หรือสนทนากลุ่ม หากมีการนำภาพถ่ายต่าง ๆ ไปใช้ในการยืนยัน หรือใด ๆ ก็ตาม คณะผู้วิจัยขออนุญาตผู้ที่อยู่ในภาพก่อนเสมอ

การจดบันทึกภาคสนาม (field note) โดยคณะผู้วิจัยทำการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็น คำให้สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ในช่วงแรกทำการจดบันทึกอย่างย่อ ๆ ก่อน แล้วจึงนำมาขยายความทันทีหลังการสัมภาษณ์ หรือสนทนากลุ่ม ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรักษาสมุดบันทึกไว้เป็นอย่างดี

4) การสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือ ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย เกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา

2) ร่างแบบสัมภาษณ์ กำหนดประเด็น และสร้างข้อคำถามในแต่ละประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธ บูรณาการในจังหวัดพะเยาเพื่อให้เป็นต้นแบบการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

3) นำแนวทางสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปพบที่ปรึกษาโครงการ และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

4) นำเครื่องมือการวิจัยทุกฉบับที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปพบที่ปรึกษาโครงการเพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

5) นำเครื่องมือการวิจัยที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ อนึ่ง ในขณะที่ศึกษา ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลมาปรับแนวทางสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงอยู่เสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) นำหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ขอลงพื้นที่วิจัย และส่งถึงผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์

2) จัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจ การลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) การลงพื้นที่จริงซึ่งเป็นเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงกายภาพของพื้นที่ จังหวัดพะเยา โดยทำหนังสือ และประสานงานติดต่อเพื่อขออนุญาตทำวิจัย

โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร เพื่อสร้างองค์ความรู้บริบทพื้นที่ของการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา

3) รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จากการแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) การจัดพิมพ์เอกสารรายงานความก้าวหน้างานวิจัย เพื่อนำเสนอรายงานความก้าวหน้าแก่แหล่งทุนส่วนงานวิทยาเขตพะเยา เพื่อพัฒนา และปรับปรุงรายงานความก้าวหน้างานวิจัย

5) จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ วีดีโอ ผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอ และนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับ หนังสือสรุปองค์ความรู้ การเผยแพร่สู่สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ สื่อวารสารวิชาการ (TCI) และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หลังจากนั้น ผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษา และบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาดูตรวจสอบ และรับรองความถูกต้อง โดยการแปลข้อมูลพร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วง หรือยอมรับข้อมูลที่นำเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้น และข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความ แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการนำเสนอภาพกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงกว้าง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา พบว่าการผลักดันและสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในระดับชุมชน โดยเน้นไปที่การร่วมมือระหว่างผู้คนในชุมชนทั้งหลาย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการขยะและลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสะสมขยะในพื้นที่ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย

1) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน หรือองค์กรในพื้นที่ เป็นการสร้างความร่วมมือกัน โดยได้มีการดำเนินการติดต่อหน่วยงานท้องถิ่น และยังการเสริมสร้างเครือข่ายเป็นการติดต่อ และประสานงานกับหน่วยงาน หรือองค์กรท้องถิ่นจะช่วยให้มีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสร้างความร่วมมือในชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและสุขภาพของประชาชนที่ดีขึ้น

2) การบริหารจัดการขยะในชุมชน การได้รับการสนับสนุน หรืองบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของชุมชน และนโยบายที่มีอยู่ในแต่ละชุมชน เราควรติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสำนักงานเทศบาล เพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาส และแหล่งที่มาของการสนับสนุนในชุมชน เช่น การได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล การได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร อาจเป็นองค์กรสิ่งแวดล้อม องค์กรการศึกษา หรือองค์กรส่งเสริมการพัฒนาชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากเอกชน

3) การบริหารจัดการในการลงทุน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และยากต่อการควบคุมมากเนื่องจากการตัดสินใจ และการ

ดำเนินการต่าง ๆ ต้องพิจารณาค่าใช้จ่าย ความเสี่ยง ผลตอบแทน และประโยชน์ที่คาดหวังอย่างละเอียด

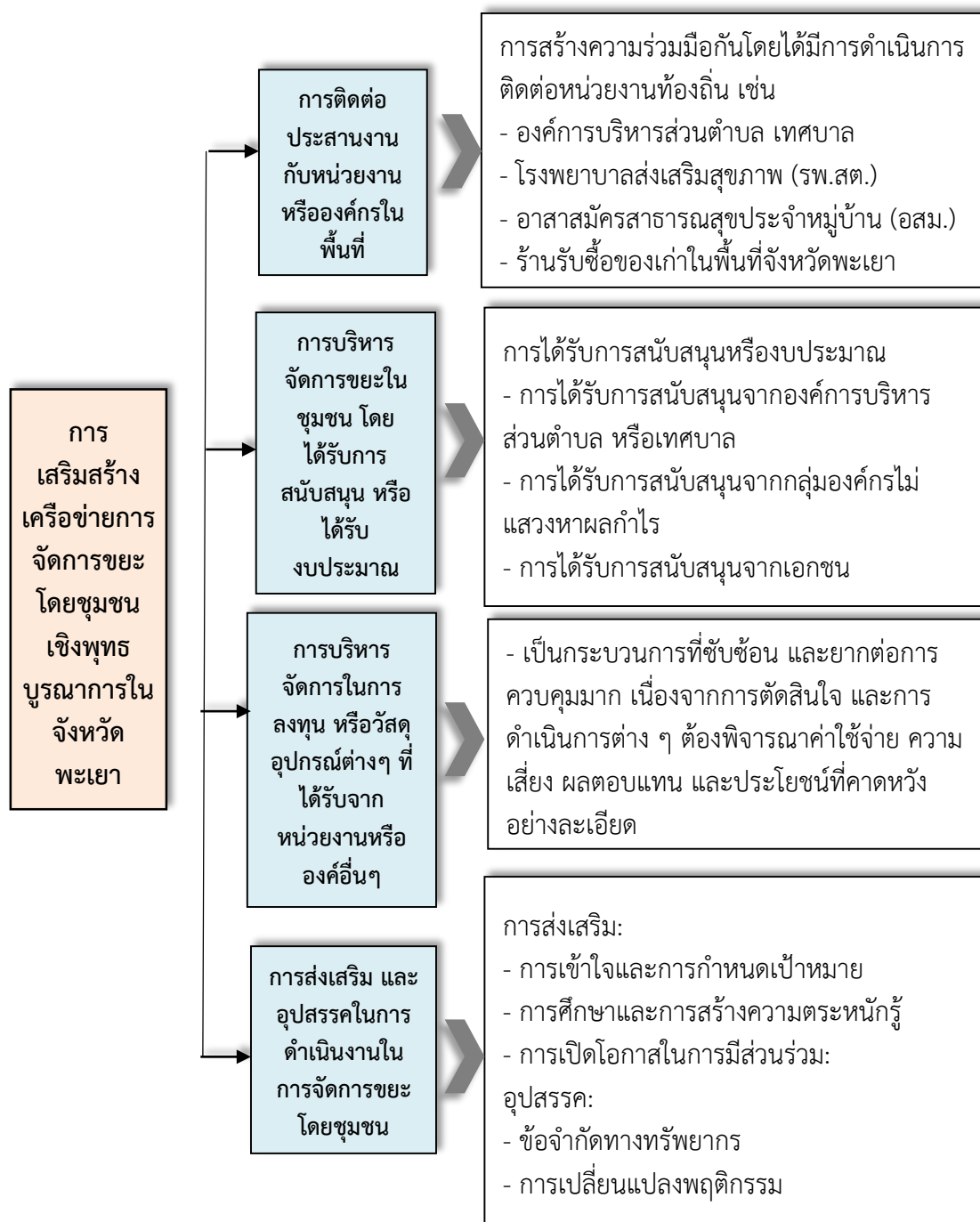
4) การส่งเสริม และอุปสรรคในการดำเนินงานในการจัดการขยะโดยชุมชน การส่งเสริมการดำเนินงานในการจัดการขยะโดยชุมชนต้องทำความเข้าใจและการกำหนดเป้าหมาย ความสำเร็จในการจัดการขยะขึ้นอยู่กับความเข้าใจที่ถูกต้องและเป้าหมายที่ชัดเจน ต้องมีการศึกษา และการสร้างความตระหนักรู้ โดยการส่งเสริมการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ในกลุ่มประชากรชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ และต้องเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการผลักดันและสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะในระดับชุมชน โดยเน้นไปที่การร่วมมือระหว่างผู้คนในชุมชนทั้งหลาย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการขยะและลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสะสมขยะในพื้นที่ชุมชน ได้แก่ 1) การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน หรือองค์กรในพื้นที่ 2) การบริหารจัดการขยะในชุมชน การได้รับการสนับสนุน หรืองบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย 3) การบริหารจัดการในการลงทุน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ 4) การส่งเสริม และอุปสรรคในการดำเนินงานในการจัดการขยะโดยชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาสุทิตย อภาภโร (2547) ได้กล่าวถึงกระบวนการทำงานของเครือข่ายต่างๆ ว่ามีลักษณะร่วมกันใน 4 ประเด็น คือ 1. กระบวนการทำงานที่เชื่อมประสานจุดเล็กและขยายไปสู่หน่วยใหญ่ 2. การรักษาสัมพันธภาพที่สร้างความรู้ ความหมายและโลกทัศน์ร่วมกัน 3. การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัว 4. การพัฒนากิจกรรมและความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างกระบวนการทางนวัตกรรมและนวัตกรรมในการพัฒนา และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สหทยา วิเศษ (2557) โดยแบ่งประเภทของเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. เครือข่ายที่แบ่งตามลักษณะการเกิดของเครือข่าย เช่น เครือข่ายที่เกิดจากการจัดการของภาครัฐ เช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน เครือข่ายอาสาพัฒนาชุมชน เครือข่ายการลดอุบัติเหตุภายใต้การสนับสนุนของ สสส. 2. เครือข่ายที่แบ่งตามกิจกรรม ได้แก่ เครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นเกณฑ์มีการรวมตัวกันเป็นครั้งคราว เช่น เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิรนนท์ พุทธาและสยาม ใสทา (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาเครือข่ายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างยั่งยืน : บ้านดินโนนเหนือ ตำบลห้วยป่าหวาย อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ครีวเรือนในชุมชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยมากขึ้น กลุ่มเครือข่ายได้เสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่เหมาะสมต่อชุมชน ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การรณรงค์และส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน 2) การแปรรูปและการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ 3) การพัฒนาระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยชุมชน และ 4) การจัดการขยะอันตรายในชุมชน

สรุปองค์ความรู้

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดพะเยา” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพ แสดงสรุปองค์ความรู้การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการขยะโดยชุมชนเชิงพุทธ
บูรณาการในจังหวัดพะเยา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ทุกชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการฝึกอบรมเกี่ยวกับพุทธธรรมและการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งเป็นการฝึกอบรมที่มีความสอดคล้องกับศูนย์พุทธธรรมในพะเยา และที่มีการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องขยะและการจัดการขยะเพื่อขยายเครือข่ายในการทำกิจกรรมการจัดการขยะ

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ควรสร้างความตระหนักรู้และสนับสนุนการลด ละ ทิ้งขยะ โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ในประชาชนเรื่องความสำคัญของการลดการสะสมขยะ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีวิจารณญาณ โดยเชิงศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปริมาณขยะในพะเยา

3) หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา ควรมีการวัดและติดตามผลกับเครือข่าย เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญในการตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ โดยจัดทำระบบติดตามและประเมินผลเพื่อทราบว่าการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการมีผลเป็นอย่างไรและสามารถปรับปรุงโครงการตามผลการประเมินได้.

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการให้ความรู้เรื่องขยะมูลฝอย หรือสิ่งแฉะลื้อมในชุมชนควรเน้นการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือนเป็นหลักให้กับเครือข่าย

๒) หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน โดยให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มดำเนินการ และมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานดังกล่าวประสบความสำเร็จได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๓) หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการประชุม ปรึกษาหารือในเรื่องของการบริหารจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับเครือข่ายที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาถึงผลกระทบของประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยาที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านขยะมูลฝอย

๒) ควรศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เป็นไปได้ และมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร

๓) ควรศึกษาเรื่องการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ นาวิการ พรทิพย์ นักแน่น สุวิทย์ จิตรภักดี และอนันต์ ปัญญาศิริ. (2561). การศึกษาพฤติกรรม และความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะ ลิบง จังหวัดตรัง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. 2552. 1 (2), 45-61.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจร, กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวิทยาศาสตร์.
- จิรนนท์ พุทธา และ สยัมภู ไสหา. (2560). การพัฒนาเครือข่ายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างยั่งยืน: บ้านดินโนนเหนือ ตำบลห้วยป่าหวาย อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี.

- (รายงานการวิจัย). โครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก
เครือข่ายวิจัยเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน :สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
จุฬารัตน์ตาแก้ว. (2561). การจัดการขยะมูลฝอย, กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. จำลอง โพธิ์บุญ.
(2556). การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม Environmental Assessment. กรุงเทพมหานคร :
บางกอกบล๊อค.
- พระมหาจรรยา สุทธิธนาโณ. (2536). พุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ธรรมสภา
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, (2547) เครือข่าย: ธรรมชาติ และการจัดการ, กรุงเทพมหานคร : โครงการ
เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- แววดาว พรหมแสน, การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ. วารสาร มทร.อีสาน, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1
(มกราคม มิถุนายน 2557) : 99-112.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สหทัยา วิเศษ. (2554). ภูมิปัญญาชาวบ้านในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มฮัก
ป่าศรีถ้อย ตำบลศรีถ้อย อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา, กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรสิทธิ์ เทียนซุบ. (2560). การจัดการธนาคารขยะสำหรับชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนอยู่เจริญบุญมา
เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร, รายงานการประชุม. การประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอ
ผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 6, 2560, หน้า 391-403.